

การพัฒนากลุ่มอาชีพผู้สูงอายุ (ผ้ามัดย้อม) สู่อุปกรณ์เพิ่มความสามารถทางการแข่งขัน Elderly Career Group Development (Tie Dye Cloth) to Increase Competitiveness

สัสดี กำแพงดี* ปิยะดา มณีนิล² และสุทัศน์ รุ่งระวีวรรณ³

Sasadee Kamphaengdee* Piyada Maneenin² and Suthat Rungrawiwon³

Received : December 8, 2020 Revised : February 25, 2021 Accepted : March 3, 2021

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการพัฒนาผู้สูงอายุเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐาน สภาพการดำเนินงานของผู้สูงอายุและความต้องการพัฒนากลุ่มอาชีพผู้สูงอายุ กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย สมาชิกกลุ่มผู้สูงอายุจำนวน 10 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การระดมสมอง การสรุปบทเรียน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการสรุปประเด็นและสถิติเชิงพรรณนาและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลแบบสามเ้า ผลการวิจัย พบว่า ในระยะก่อนเริ่มดำเนินการ กลุ่มผู้สูงอายุมีความพร้อมในการพัฒนาและได้รับการสนับสนุนจากโรงเรียนผู้สูงอายุ แต่ยังคงขาดความรู้ทางธุรกิจและงบประมาณในการดำเนินงาน ระยะปฏิบัติการ ดำเนินการประชุมกลุ่มเพื่อระดมความคิดร่วมกัน และทำการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมได้ 3 รูปแบบ คือ เสื้อมัดย้อม ผ้าฝ้ายมัดย้อมและกระเป๋าผ้ามัดย้อม โดยมีคณบดีนักวิจัยและผู้เชี่ยวชาญช่วยพัฒนาจนสามารถดำเนินการเองได้ทั้งหมดและมีการวางแผนยกระดับเพื่อเข้าสู่วิสาหกิจชุมชน เพื่อให้ผลิตภัณฑ์เป็นที่รู้จักมากขึ้น ระยะติดตามและประเมินผล พบการพัฒนาผ้ามัดย้อมประสบผลสำเร็จ ทำให้เกิดผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมรูปแบบใหม่ ผู้เชี่ยวชาญและสมาชิกกลุ่มผู้สูงอายุมีความพึงพอใจในการพัฒนาผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งพิจารณาจาก โครงสร้างผลิตภัณฑ์ วัสดุ ความสวยงาม ประโยชน์ใช้สอยและการดูแลรักษา ปัจจัยที่ทำให้เกิดความสำเร็จนี้ มาจากการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งได้ข้อเสนอแนะจากการวิจัย ควรให้กลุ่มอาชีพผู้สูงอายุผลิตผ้ามัดย้อมจากสีธรรมชาติ เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งสร้างโอกาสทางการค้าด้วยการจดทะเบียนมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อให้ผลิตภัณฑ์เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคเพิ่มมากขึ้น

คำสำคัญ : การพัฒนากลุ่มอาชีพ ผู้สูงอายุ ความสามารถทางการแข่งขัน

^{1,2,3} อาจารย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

^{1,2,3} Lecturer , Faculty Management Science, Yala Rajabhat University

Abstract

This research is a participatory workshop elderly development. The purposes of this research are to learn the basic data, operating conditions of the elderly and the need for professional development of the elderly. The target groups are 10 members of the elderly group. Data collection methods were Interview, focus group, brainstorm and lesson learned. The data were analyzed by summary of issues and descriptive statistics. Validation was performed by triangulation. The result found that the elderly are ready for development and received support from association of the elderly but not yet ready for business knowledge and operating budget. Operating distance conduct a group meeting to brainstorm together. Developed 3 types of tie-dye products consisted of tie dye shirt, tie dye fabric and tie-dye bags, with a team of researchers and experts help develop until you can do all the work yourself and there are plans to upgrade to enter the community enterprise. To make the product more recognizable. Monitoring and evaluation period found that the development of tie-dye fabrics was successful. Causing a new type of tie-dye product. Experts and elderly group members were satisfied with product development at the highest level. Considering of product structure, material, beauty, usability and maintenance. Factors contributing to this success come from participation and learning together and received a suggestion from research that should produce tie-dye fabric from natural colors to preserve the environment. Along with creating commercial opportunities with the registration of community product standards in order to make the product more accepted by consumers.

Keywords : Development of Occupational Group, Elderly, Competitiveness

บทนำ

ปัจจุบันแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุเป็นไปอย่างรวดเร็ว อาจแตกต่างกันตามสภาพแวดล้อมของแต่ละพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็น ความเจริญก้าวหน้าทางการแพทย์ การคุมกำเนิดหรือการแข่งขันในชีวิตประจำวันที่ค่อนข้างสูง ทำให้การแต่งงานเป็นไปได้ยาก ซึ่งคาดว่าอีกไม่นานประเทศต่าง ๆ จะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ ในส่วนของประเทศไทย มีสัดส่วนการเพิ่มจำนวนของประชากรผู้สูงอายุ สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังตาราง 1

ตาราง 1 ขนาดและแนวโน้มของประชากรสูงอายุปี พ.ศ. 2543-2563

ปี พ.ศ.	จำนวนประชากรรวม	จำนวนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป	ร้อยละของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป
2543	60,916,441	5,792,970	9.5
2553	67,313,000	8,011,000	11.9
2563	70,100,000	12,272,000	17.5

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

จากตาราง พบว่าแนวโน้มของประชากรในปี 2563 จะมีผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปถึงร้อยละ 17.5 และที่สำคัญผู้สูงอายุจำนวนมากยังมีฐานะยากจน เพราะมีรายได้จากการทำงานลดลง (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุ, 2562) เนื่องด้วยสภาพแวดล้อมการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ลดลงด้วย (Maurer, 2001) แต่ผู้สูงอายุรุ่นใหม่ที่จะมีการศึกษา ยังคงมีพลังและมีคุณค่าทางสังคม ถ้าหากมีการกระตุ้นในด้านต่าง ๆ เพื่อทำให้เกิดโอกาสในการพัฒนาตนเองของผู้สูงอายุ ซึ่งธุรกิจที่มีกระบวนการผลิตหรือบริการในปัจจุบันยังคงเปิดโอกาสให้แรงงานผู้สูงอายุได้ใช้ทักษะและประสบการณ์เพื่อช่วยในการดำเนินงานของธุรกิจ ส่งผลให้มีการจ้างงานผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้นและเป็นการเชื่อมโยงผู้สูงอายุที่อยู่ในท้องถิ่นออกสู่ตลาดแรงงานด้วย โดยในหลายพื้นที่ได้มีการส่งเสริมการรวมกลุ่มผู้สูงอายุ เพื่อจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้เป็นผลิตภัณฑ์หรือบริการที่มีคุณภาพ มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งในการสร้างพลังจากการพึ่งตนเองและช่วยเหลือกันของผู้สูงอายุ (สำนักส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิสาหกิจชุมชน, 2562)

ในช่วงที่ผ่านมา สถานการณ์ผู้สูงอายุในตำบลท่าสาป จังหวัดยะลา ยังคงมีแนวโน้มเพิ่มจำนวนสูงขึ้น ส่วนใหญ่ไม่มีอาชีพและรายได้ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดของประชากรที่ไม่ผ่านเกณฑ์ในเรื่องการมีงานทำและรายได้ (สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดยะลา, 2560) ประชากรสูงอายุจึงถือว่าเป็นตัวลดศักยภาพความพร้อมทางเศรษฐกิจในพื้นที่ด้วย และพบว่ามีผู้สูงอายุบางส่วนที่มีสุขภาพแข็งแรง สามารถช่วยเหลือตนเองได้ แต่ประสบปัญหาทางด้านสังคม โดยเฉพาะปัญหาเรื่องรายได้ที่ไม่เพียงพอ เนื่องจากรายได้หลักที่ได้รับในแต่ละเดือน มาจากเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ แต่จะมีโรงเรียนผู้สูงอายุคอยให้การช่วยเหลือ ประสานงานในด้านต่าง ๆ เพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมของผู้สูงอายุ ซึ่งจะมืองค์การบริหารส่วนตำบลท่าสาป มีหน้าที่ในการบริหารจัดการและส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มอาชีพผู้สูงอายุให้เกิดขึ้นและได้รับความร่วมมือจากนักวิชาการในพื้นที่ เพื่อให้ความรู้ด้านบริหารธุรกิจที่มีความเหมาะสมกับท้องถิ่น ดังนั้นกลุ่มผู้สูงอายุผ้ามัดย้อมจึงเป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่มีการรวมกลุ่มและดำเนินกิจกรรมผลิตผ้ามัดย้อมมาอย่างเข้มแข็งและต่อเนื่อง มากกว่ากลุ่มผู้สูงอายุอื่น ๆ ในพื้นที่ แต่ยังคงขาดความพร้อมด้านองค์ความรู้ในการบริหารธุรกิจ โดยเฉพาะด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ทำให้ผลิตภัณฑ์ไม่มีความหลากหลายไม่สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ เกิดความเสียเปรียบคู่แข่งที่ดำเนินกิจกรรมผ้ามัดย้อมในรูปแบบเดียวกันและหน่วยงานภาครัฐ ยังคงเน้นไปในเรื่องของสุขภาพมากกว่าการสร้างรายได้ของกลุ่มผู้สูงอายุ ทำให้ต้องมีการสร้างโอกาสให้กับกลุ่มผู้สูงอายุ ให้มีบทบาทและหน้าที่จากการดำเนินกิจกรรมที่ดีขึ้น พร้อมทั้งนำภูมิปัญญามาใช้พัฒนาให้เกิดประโยชน์

ดังนั้น การวิจัยนี้จึงเป็นการปฏิบัติการร่วมกับกลุ่มอาชีพผู้สูงอายุ เพื่อก่อให้เกิดการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ยั่งยืน จากการร่วมมือกันในหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพผู้สูงอายุให้สามารถดำเนินงานและแข่งขันในเชิงธุรกิจ เพื่อสร้างรายได้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ด้วยกระบวนการบริหารจัดการทางธุรกิจและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ทำให้สามารถพึ่งตนเองได้

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและสภาพการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพผู้สูงอายุ (ผ้ามัดย้อม) ในพื้นที่ตำบลท่าสาป อำเภอเมือง จังหวัดยะลา
- 2) เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอาชีพผู้สูงอายุ (ผ้ามัดย้อม) สูการเพิ่มความสามารถทางการแข่งขัน

ประโยชน์ของการวิจัย

ได้พัฒนาขีดความสามารถของกลุ่มผู้สูงอายุ (พ่้ามัดข้อม) ในพื้นที่บ้านท่าสาป ตำบลท่าสาป อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ซึ่งจะนำข้อมูลที่ได้เพื่อไปเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เพื่อสร้างรายได้และอาชีพที่มั่นคง ทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไปในอนาคต

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนากลุ่มอาชีพผู้สูงอายุสู่การเพิ่มความสามารถทางการแข่งขัน มีทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเชิงปฏิบัติการ ดังนี้

1) **ผู้สูงอายุ** ในประเทศไทย ผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ให้ความหมายว่า “ผู้สูงอายุ” หมายถึง บุคคลที่มีอายุเกินกว่า 60 ปีบริบูรณ์เป็นต้นไปและมีสัญชาติไทย ซึ่งในปัจจุบันประเทศไทยมีผู้สูงอายุจะมีการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีสัดส่วนประชากรผู้สูงวัยจากร้อยละ 13.2 ใน พ.ศ. 2553 เป็นร้อยละ 32.1 ใน พ.ศ.2583 นำไปสู่การเพิ่มขึ้นของประชากรที่อยู่ในวัยพึ่งพิง ทั้งในเชิงเศรษฐกิจ สังคมและสุขภาพ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2563) ซึ่งหน่วยงานภาครัฐในแต่ละพื้นที่ส่วนใหญ่จะเน้นในเรื่องของการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ มากกว่าการหารายได้ที่ต้องใช้ในชีวิตประจำวัน หน่วยงานภาครัฐจึงจำเป็นต้องสนับสนุนผู้สูงอายุให้ปรับตัวในสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง ด้วยการถ่ายทอดภูมิปัญญาที่มีอยู่ ให้สามารถสร้างรายได้ ส่งเสริมให้เกิดการผลิตและการจัดจำหน่าย พร้อมทั้งสร้างความร่วมมือ ภาครัฐ องค์กรส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน ในการทำความร่วมมือด้านวิชาการ มีการจัดกิจกรรมร่วมกัน เพื่อสร้างความสัมพันธ์กับผู้สูงอายุ (สุพรด บุญอ่อนและคณะ, 2560)

2) **การพัฒนา กลุ่มอาชีพผู้สูงอายุ** เป็นการรวมกลุ่มดำเนินกิจกรรมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ เป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่จะช่วยให้เกิดความเปลี่ยนแปลง โดยการพัฒนาผู้สูงอายุให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมต่าง ๆ ที่จะส่งผลให้มีคุณภาพมีการพัฒนาการทำงาน สามารถประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความคิดที่เป็นระบบ มีประสบการณ์ มีความรู้ มีความคิดเป็นผู้นำ มีการสื่อสารที่ชัดเจนพอสมควร และยังสามารถเป็นผู้ที่ถ่ายทอดประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อเป็นภูมิปัญญาให้ชนรุ่นหลังได้สืบทอดได้เป็นอย่างดี (ณัฐฐิติตา เทวเลิศสกุล วนิภา ศิริวรสกุล และชัชสรณ์ รอดยิ้ม, 2559) ซึ่งเป็นผลักดันให้ปัจเจกบุคคลนั้นสร้างผลการปฏิบัติงานที่ดีหรือเป็นไปตามเกณฑ์ในงานที่รับผิดชอบ ถ้าหากได้รับการส่งเสริมอย่างเต็มที่ (พีรญา ตั้งสกุล, 2553) โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) ความมั่นใจ ลักษณะการเป็นผู้นำและเป้าหมายหรือความสำเร็จ (ขจรศักดิ์ ศิริมัย, 2562) โดยสามารถสร้างอาชีพ สร้างรายได้ ให้สามารถพึ่งตนเองได้ รวมถึงการบริหารจัดการกลุ่มให้มีประสิทธิภาพและเกิดความยั่งยืนและใช้ความรู้พื้นฐานด้านการจัดการธุรกิจ ที่ต้องให้ความเข้าใจกับบทบาทหน้าที่หลักของการดำเนินงานทางธุรกิจ คือ การผลิต การตลาด การเงิน การบัญชีและทรัพยากรมนุษย์ ประกอบกับการดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนและมีแบบแผนที่ชัดเจนคือ การวางแผน การจัดองค์การ การจัดคนทำงาน การบริหารงานและการติดตามผลการดำเนินงาน (ทวี วัชรเกียรติศักดิ์, 2558)

3) **การวิจัยแบบมีส่วนร่วม** เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) เป็นกระบวนการที่ใช้ในการผลิต การกระจายความรู้ รวมทั้งเป้าหมายของการปรับปรุงขีดความสามารถและการปฏิบัติ ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ในทางปฏิบัติและการเปลี่ยนแปลงสภาพความเป็นจริงทางสังคม ประกอบด้วยกิจกรรมการวิจัยที่สำคัญ 5 ขั้นตอน คือ การจัดการประสบการณ์อย่างเป็นระบบ การวิเคราะห์โดยการมีส่วนร่วมและการจัดการปัญหา

การลำโพงกลับและการเลือกปฏิบัติ การดำเนินการและการประเมินผล การเรียนรู้อย่างเป็นระบบ (สัญญา ยี่อราน และศิริไศล วรรณวิจิตร, 2561)และนำไปเป็นเครื่องมือในการพัฒนาหลักสูตรสำหรับผู้สูงอายุแล้ววางแผนร่วมกันดำเนินการ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจไปในแนวทางเดียวกัน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรสำหรับผู้สูงอายุ

การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเริ่มดำเนินการจากการติดตามสภาพแวดล้อมทางธุรกิจของกลุ่มอาชีพ การจัดการดำเนินการ การผลิต รวมถึงกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ สภาวการณ์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค เพื่อให้ทราบถึงสภาพที่แท้จริงตลอดจนการศึกษาถึงปัญหาและแนวทางแก้ไขในพื้นที่ โดยศึกษาถึงความต้องการ การวางแผน การดำเนินงานเชิงธุรกิจ การผลิตและการจัดจำหน่าย (รัฐพล ภูมรินทร์พงศ์และคณะ, 2562) จะต้องมีโครงสร้างการบริหาร ที่ชัดเจน การแบ่งปันผลประโยชน์ให้แก่สมาชิกจากการระดมเงินทุน มีสวัสดิการต่างๆ รวมถึงการจัดทำและรายงานงบท างการเงิน ซึ่งจะต้องอาศัยพัฒนาการมีส่วนร่วมของสมาชิกภายในในกลุ่ม ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ส่งเสริม ด้านงบประมาณ สร้างองค์ความรู้อย่างต่อเนื่องและผู้นำกลุ่มจะต้องบริหารจัดการด้วยความเสียสละ ไปรุ่งไผ่มีคุณธรรม (กรรณิการ์ ท่ามา, 2557) เงื่อนไขที่ทำให้กลุ่มอาชีพประสบความสำเร็จเกิดการเรียนรู้ในการดำเนินกิจกรรมทางการผลิต การตลาด การเงิน การบัญชีและสามารถบริหารจัดการกลุ่มได้เอง การร่วมเรียนรู้และปฏิบัติตลอดจนกระบวนการดำเนิน กิจกรรม (ดวงพร กิจอาทร ศิริสรณ์เจริญ กมลลิมสกุลและทวี วัชรเกียรติศักดิ์, 2560)และต้องมีการพัฒนากระบวนการ บริหารจัดการกลุ่มอาชีพที่สำคัญ ประกอบด้วย ด้านคน ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้านการบริหารจัดการ ควรมี การส่งเสริมสนับสนุนกลุ่มอาชีพให้มีบทบาทมากขึ้นในการจัด กิจกรรม สนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งจะทำให้ให้กลุ่มอาชีพมีรายได้ที่แน่นอนและการตลาดรองรับเพื่อจำหน่ายสินค้าในตลาดที่ใหญ่ขึ้น (ฮามีเสาะ เจ๊ะเต็ง และชนิษฐา ชูสุข, 2558) จึงมีงานวิจัยในปัจจุบันซึ่งมุ่งเน้นการให้ความสำคัญในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความเหมาะสม โดยมุ่งเน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผลิตภัณฑ์เพื่อต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นและเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย การพัฒนาหลักสูตรสำหรับผู้สูงอายุสู่การเพิ่มความสามารถทางการแข่งขัน มีวิธีการดำเนินงานและการเก็บ รวบรวมข้อมูลการวิจัย ดังนี้

ด้านประชากร ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจำนวนกลุ่มอาชีพผู้สูงอายุจากชาวบ้านในพื้นที่ตำบลท่าสาป จังหวัดยะลา โดยทำการเลือกกลุ่มที่มีการดำเนินงานต่อเนื่องอย่างน้อย 1 ปี พบว่า ในปี 2563 มีผู้สูงอายุเพียงกลุ่มเดียว ซึ่งกลุ่มอื่น ๆ เป็นกลุ่มที่เริ่มรวมกลุ่มดำเนินงานได้ไม่นานและยังไม่มี ความชัดเจนในการดำเนินงาน ผู้วิจัยจึงได้ทำการขอข้อมูลยืนยัน จากโรงเรียนผู้สูงอายุในพื้นที่ ซึ่งได้ข้อมูลตรงกับที่ผู้วิจัยศึกษา คือ กลุ่มผู้สูงอายุ (ผ้ามัดย้อม) โดยทางกลุ่มมีการดำเนินงาน อย่างต่อเนื่องตามเงื่อนไขที่กำหนด จึงใช้กลุ่มผู้สูงอายุ(ผ้ามัดย้อม)ในกระบวนการวิจัยในครั้งนี้ โดยทำการเก็บข้อมูล จาก ประธานกลุ่มจำนวน 1 คนและสมาชิกกลุ่มจำนวน 9 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน จากการคำนวณตามสูตรของเครจซี่ และมอร์แกน ที่ระดับความ เชื่อมั่น 95% โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย

ด้านพื้นที่ ศึกษาและดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ของโรงเรียนผู้สูงอายุและองค์การบริหารส่วนตำบลท่าสาป ตำบลท่าสาปอำเภอเมือง จังหวัดยะลา

ด้านเนื้อหา เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ระยะ ประกอบด้วย ระยะเริ่มต้นดำเนินการ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ระยะปฏิบัติการเป็นการรวมตัวของสมาชิกเพื่อลงมือปฏิบัติ และระยะการประเมินผลการติดตามผลการปฏิบัติการ

เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย เครื่องมือที่ใช้แต่ละขั้นตอนตามหลักของการวิจัย มีดังนี้

1) ระยะก่อนเริ่มดำเนินการ ดำเนินการศึกษารายละเอียดทั่วไป ความต้องการ สภาพแวดล้อมและสภาพการดำเนินงานของกลุ่มผู้สูงอายุ (ผู้มดัย่อม) โดยการศึกษารายละเอียดเบื้องต้นในด้านผู้นำกลุ่ม โครงสร้างการบริหาร การเงินและบัญชี การตลาด การผลิตและคุณภาพสินค้า รวมถึงการวิเคราะห์สภาพการณ์เพื่อระบุ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค โดยใช้เครื่องมือจากแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างและแบบบันทึกสนทนากลุ่มกับสมาชิกผู้สูงอายุ (ผู้มดัย่อม) จำนวน 10 คน ตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือโดยใช้ผู้เชี่ยวชาญ ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.77 และนำไปทดลองกับกลุ่มผู้สูงอายุที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่า เท่ากับ 0.86

2) ระยะปฏิบัติการดำเนินการประชุมสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นและความต้องการกลุ่มอาชีพ เพื่อเลือกพิจารณา กิจกรรม การเตรียมการด้านการผลิต โดยใช้แบบบันทึก และการอบรมปฏิบัติการกลุ่มอาชีพผู้สูงอายุ ผู้มดัย่อม จำนวน 10 คน โดยใช้เครื่องมือในการผลิตและเอกสารการอบรม

3) ระยะการประเมินผล การติดตามและประเมินผลโครงการแบบมีส่วนร่วมกับกลุ่มเป้าหมายการวิจัย รายงาน ผลการวิจัยโดยการประชุมกลุ่ม เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาาร่วมกันโดยใช้แบบบันทึกข้อมูล และการประเมินผล การปฏิบัติจากสมาชิกกลุ่ม จำนวน 10 คน โดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจ ตามวิธีของลิเคิร์ท ตรวจสอบความถูกต้องโดยใช้ผู้เชี่ยวชาญ ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.68 และนำไปทดลองกับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่า เท่ากับ 0.72 และวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนาโดยใช้ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสังเกต แบบสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลแบบสามเส้า โดยผู้ให้ข้อมูล คือ ประธานกลุ่มอาชีพผู้สูงอายุ จำนวน 1 คน สมาชิกกลุ่มอาชีพผู้สูงอายุ จำนวน 9 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน และใช้นักวิจัยในการเก็บข้อมูลจำนวน 3 คน เพื่อให้ครอบคลุมต่อการแบ่งผู้สูงอายุออกเป็นกลุ่มย่อย แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาเปรียบเทียบรายประเด็น และทำการสัมภาษณ์ซ้ำในประเด็นที่ยังไม่ชัดเจน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องมากที่สุด

ผลการวิจัย

1) ระยะก่อนเริ่มดำเนินการ

1.1) ข้อมูลพื้นฐานและสภาพการดำเนินงานของกลุ่มผู้สูงอายุ (ผู้มดัย่อม)

กลุ่มอาชีพผู้สูงอายุ (ผู้มดัย่อม) มีจำนวนสมาชิกทั้งหมด 10 คน เป็นเพศหญิงทั้งหมด มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 100 มีอายุอยู่ในช่วง 61-65 ปี ร้อยละ 70 ระดับการศึกษาสูงสุดส่วนใหญ่ คือ ประถมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 90 มีอาชีพทำเกษตรกรรม ร้อยละ 50 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 3,000 บาทและเข้าร่วมกิจกรรมผู้สูงอายุกับหน่วยงานภาครัฐ โดยอาศัยความสะดวกของตนเอง ร้อยละ 40

การศึกษาประเด็นความต้องการของกลุ่มอาชีพผู้สูงอายุ จากการรวบรวมข้อมูลและสรุปการสนทนากลุ่ม พบว่า ประเด็นในด้านความต้องการของผู้สูงอายุ คือ การพัฒนารูปแบบผู้มดัย่อมและสีลันที่ใช้ในการทำผู้มดัย่อม

ซึ่งเป็นประเด็นหลักที่กลุ่มอาชีพต้องการมากที่สุดและมีความต้องการที่จะเพิ่มสายผลิตภัณฑ์ที่นอกเหนือจากเส้นมดัยอม ซึ่งได้ข้อสรุปร่วมกัน คือ การผลิตผ้ามดัยอมแบบผืน และอยากให้มีการดำเนินการจัดตั้งกลุ่มอาชีพผู้สูงอายุให้เป็นวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้เป็นที่รู้จักให้มากขึ้นและได้รับงบประมาณเพิ่มเติมจากภาครัฐ แต่กลุ่มอาชีพผู้สูงอายุ ยังมีข้อจำกัดในเรื่องของงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินการที่ไม่เพียงพอ ขาดการฝึกอบรมทักษะอย่างต่อเนื่องและการประสานงานกับนักวิชาการ เพื่อให้ความรู้แก่กลุ่มอาชีพผู้สูงอายุ

กลุ่มผู้สูงอายุมีการรวมกลุ่มดำเนินการผลิตผ้ามดัยอม โดยได้รับการสนับสนุนการดำเนินงานจากโรงเรียนผู้สูงอายุบ้านท่าสาปและเทศบาลตำบลท่าสาป อำเภอเมือง จังหวัดยะลา เพื่อให้ผู้สูงอายุมีความรู้ด้านอาชีพ มีกิจกรรมที่ร่วมกันปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ยั่งยืนและเป็นการสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุและครอบครัว โดยมีสภาพการดำเนินงาน ดังนี้

ด้านผู้นำกลุ่ม ในการบริหารจัดการกลุ่มจะมีประธานกลุ่มกำกับดูแลการทำงานทั้งหมด โดยประธานกลุ่มจะแบ่งหน้าที่ตามความเหมาะสมให้กับสมาชิก กำกับดูแลกระบวนการดำเนินงานในภาพรวมและบริหารผลตอบแทนให้แก่สมาชิกในกลุ่มให้เป็นไปอย่างเท่าเทียม ในปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมด 10 คน เป็นผู้สูงอายุทั้งหมด จะรับการสั่งงานจากประธานกลุ่มเพียงคนเดียว

ด้านโครงสร้างและกฎระเบียบ กลุ่มผู้สูงอายุ (ผ้ามดัยอม) ประธานกลุ่มจะแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของสมาชิกออกเป็นฝ่ายต่าง ๆ ได้แก่ ฝ่ายผลิต ฝ่ายการเงินและบัญชี ฝ่ายประสานงานและฝ่ายขาย โดยสมาชิกบางคนต้องดูแลมากกว่า 1 ฝ่ายเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีจัดประชุมกลุ่มเพื่อปรึกษาหารือ วางแผนการทำงานร่วมกัน รวมทั้งชี้แจงรายละเอียดต่าง ๆ เดือนละครั้ง

ด้านการเงินและบัญชี ทางกลุ่มได้รับเงินลงทุนเริ่มต้น จากการสนับสนุนของโรงเรียนผู้สูงอายุและองค์การบริหารส่วนตำบลท่าสาป จังหวัดยะลา มีการจัดตั้งผู้จัดทำบัญชี จำนวน 1 คน ทำงานร่วมกับประธานกลุ่ม โดยกลุ่มมีการจัดทำบัญชีในลักษณะการจดบันทึกรายรับและรายจ่ายแต่ละรอบการผลิต คำนวณและบันทึกกำไรที่ได้รับลงสมุดบัญชีอย่างง่าย โดยแบ่งผลกำไรร้อยละ 70 จากการจัดจำหน่ายสินค้าให้กับสมาชิกที่มาร่วมดำเนินงานในแต่ละรอบการผลิต ส่วนผลกำไรที่เหลืออีกร้อยละ 30 เก็บเป็นเงินสำรองเพื่อใช้ในการดำเนินงานของกลุ่ม

ด้านการผลิต ในส่วนของการทำงานการผลิตผ้ามดัยอม ทางกลุ่มจะผลิตเดือนละ 1 ครั้ง โดยจะเน้นการผลิตเส้นมดัยอมและมีการดำเนินการผลิตเพิ่มเติมในบางช่วงเวลาตามคำสั่งซื้อของลูกค้าที่เพิ่มขึ้น ส่วนสีและอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตสามารถหาซื้อได้ในง่ายพื้นที่ เช่น หม้อ กะละมัง ขวดเก็บสี ผ้าขาวกรองน้ำสี เป็นต้น และสมาชิกจะนัดรวมตัวกันเพื่อดำเนินการผลิต ณ ที่ทำการกลุ่มผู้สูงอายุ แต่เนื่องจากสมาชิกเป็นผู้สูงอายุ จึงทำให้การผลิตมีความล่าช้า ไม่ต่อเนื่อง ทำให้กลุ่มผลิตได้จำนวนไม่มากนัก รวมถึงบรรจุก้นยังไม่สามารถดึงดูดลูกค้าได้ รวมถึงการขาดความรู้ความเข้าใจในการผลิตและการออกแบบลวดลายให้หลากหลายมากขึ้น

ด้านการตลาด กลุ่มผู้สูงอายุดำเนินงานเพียงกิจกรรมพื้นฐานตั้งแต่ผลิต บรรจุ และจำหน่าย มีการทำการตลาดเพียงในพื้นที่และชุมชนใกล้เคียงเท่านั้น กลุ่มผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์เส้นมดัยอมเพียงรูปแบบเดียว ทำให้ผลิตภัณฑ์ขาดความหลากหลาย ขาดการตลาดที่ตรงกับความต้องการของลูกค้า โดยส่วนมากจะรับคำสั่งซื้อทางโทรศัพท์ จากที่ทำการของกลุ่มเป็นหลัก มีการออกบูธตามตลาดนัดขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นครั้งคราว จึงทำให้กลุ่มลูกค้าส่วนใหญ่ยังเป็นกลุ่มคนในพื้นที่และไม่สามารถขยายไปยังกลุ่มลูกค้านอกพื้นที่ได้มากนัก

1.2) **สภาพการณ์ของกลุ่มผู้สูงอายุ (ผ้ามัดย้อม)** ได้รับการส่งเสริมและขับเคลื่อนจากโรงเรียนผู้สูงอายุ และเทศบาลตำบลท่าเสาป จังหวัดยะลา จากข้อมูลการสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มผู้สูงอายุ ทำให้ทราบประเด็น จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคของกลุ่ม ซึ่งสภาพการณ์ดังตาราง 2

ตาราง 2 สภาพการณ์ของกลุ่มอาชีพผู้สูงอายุ (ผ้ามัดย้อม)

จุดแข็ง (Strengths : S)	จุดอ่อน (Weaknesses : W)
1. กลุ่มผู้สูงอายุ มีการรวมกลุ่มดำเนินงานที่เข้มแข็ง เสียสละ 2. สมาชิกมีความพร้อมในการร่วมกันทำกิจกรรม พร้อมที่จะเป็นกลุ่มตัวอย่างในการประกอบอาชีพ ของผู้สูงอายุ 3. มีพื้นที่ใกล้เคียงที่สามารถรองรับผลิตภัณฑ์ของกลุ่มได้ 4. ผลิตภัณฑ์มีจุดขาย ในความเป็นผลิตภัณฑ์ ของผู้สูงอายุ	1. ขาดความรู้และความชำนาญในการดำเนินการผลิต ผ้ามัดย้อม 2. การดำเนินงานที่ขาดความต่อเนื่องของสมาชิก ในกลุ่มเนื่องจากเป็นผู้สูงอายุทั้งหมด 3. ขาดเงินทุนหมุนเวียนที่ใช้ในการดำเนินงาน 4. ขาดความสามารถในการทำตลาดที่กว้างขึ้น
โอกาส (Opportunities : O)	อุปสรรค (Threats : T)
1. กลุ่มผู้สูงอายุได้รับการสนับสนุนจากโรงเรียนผู้สูงอายุ และเทศบาลตำบลในพื้นที่ 2. ได้รับการพัฒนาจากกระบวนการวิจัยของทีมงานผู้วิจัย 3. ผลิตภัณฑ์ได้รับความนิยมในพื้นที่และนอกพื้นที่เพิ่ม มากขึ้น	1. การขาดการประสานงานขอความร่วมมือจากหน่วยงาน ภายนอกอย่างต่อเนื่อง เช่น กรมพัฒนาฝีมือและ แรงงานของจังหวัดหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ 2. เหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ ทำให้การดึงดูดลูกค้า ภายนอกลดลง 3. ราคาวัตถุดิบมีราคาเพิ่มสูงขึ้น 4. คู่แข่งในพื้นที่มีจำนวนมากขึ้น

2) ระเบียบปฏิบัติการ

การดำเนินการพัฒนาอาชีพผู้สูงอายุ (ผ้ามัดย้อม)

1) จัดกลุ่มระดมสมองของกลุ่มผู้สูงอายุ (ผ้ามัดย้อม) เพื่อร่วมกันออกแบบลายของผ้ามัดย้อม โดยมี ผู้เชี่ยวชาญด้านผ้ามัดย้อมเข้ามาให้ความรู้และคำแนะนำที่เหมาะสม ซึ่งสามารถดำเนินการได้ง่าย รวมถึงวางแผนจัดซื้อผ้า สีเคมีและการออกแบบลวดลายที่ใช้ในการผลิต ซึ่งกลุ่มผู้สูงอายุได้ร่วมกันเสนอความคิดเห็นจนได้ข้อสรุป คือ กลุ่มผู้สูงอายุ ได้มีการปรับลวดลายผ้ามัดย้อมที่เคยใช้ลายกันหอย ให้เป็นลายริ้วที่หลากหลายสีขึ้น โดยใช้โทนสีที่หลากหลายขึ้น เช่น สีเหลือง ส้ม ม่วง ชมพู เป็นต้น เพื่อให้ผ้ามัดย้อมมีความโดดเด่นและไม่ซ้ำรูปแบบเดิมและสมาชิกกลุ่มยังได้ร่วมกันวางแผน เพิ่มชนิดผลิตภัณฑ์ โดยจะทำผ้ามัดย้อมแบบผืนและกระเป๋าผ้ามัดย้อม ซึ่งทางกลุ่มเน้นวัตถุดิบที่หาได้ง่ายและมีราคาถูก สามารถสั่งซื้อได้ในพื้นที่ โดยมีการรวมกลุ่มกันดำเนินงาน ดังรูปภาพประกอบ 1

รูปภาพประกอบ 1

การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มผู้สูงอายุ(ผ้ามัดย้อม)

2) จากการวางแผนเพื่อพัฒนาไปสู่การอบรมปฏิบัติการ ได้รับความร่วมมือจาก สมาชิกกลุ่มผู้สูงอายุ (ผ้ามัดย้อม) จำนวน 10 คน ได้ผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมในรูปแบบ เสื้อมัดย้อมลวดลายใหม่ ผ้ามัดย้อมแบบผ้าฝ้าย และกระเป๋า ผ้ามัดย้อม ซึ่งเป็นอีกทางเลือกหนึ่งเพื่อให้ลูกค้านำผ้าฝ้ายไปตัดเย็บในรูปแบบต่าง ๆ ตามความต้องการ โดยทางกลุ่มผู้สูงอายุ ได้นำคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญมาออกแบบลวดลายผ้าฝ้าย เพื่อให้ได้ลวดลายที่แปลกใหม่ ซึ่งผ้าฝ้ายจะผลิตขนาด 180 x 270 เซนติเมตรเพียงขนาดเดียว และได้ผลิตกระเป๋าผ้า โดยการนำผ้ามัดย้อมแบบผ้าฝ้ายมาตัดผสมผสานกับผ้าลายทั่วไป ด้านในบุด้วยฟองน้ำแบบบางเพื่อทำให้กระเป๋ามีรูปทรงที่ดีและป้องกันการกระแทกเมื่อนำไปใช้งาน ซึ่งมีการผลิตขนาด 30 x 50 เซนติเมตรเพียงขนาดเดียว ดังรูปภาพประกอบ 2

รูปภาพประกอบ 2

ผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมที่ได้รับการพัฒนารูปแบบลวดลาย

3) กลุ่มผู้สูงอายุมีเป้าหมายทางการตลาด เป็นการวางแผนร่วมกับร้านค้าที่นำสินค้าไปฝากขายใน อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ที่จะสามารถกระจายสินค้าออกสู่ตลาดให้ได้มากขึ้น ภายใต้ข้อตกลงร่วมกันและพัฒนาสินค้า

ที่ได้มาตรฐานให้มีประสิทธิภาพตรงกับความต้องการของลูกค้า โดยทางกลุ่มได้มีการทำการตลาดสินค้าผ่านทางหน้าร้านเป็นหลัก มีการฝากขายตามร้านค้าและการขายออนไลน์เพิ่มมากขึ้นและเตรียมดำเนินการนำผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมเข้าสู่กระบวนการขอมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อยกระดับสินค้าให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น

3) ระยะติดตามและประเมินผลการพัฒนาผู้สูงอายุ (ผ้ามัดย้อม)

การวิเคราะห์ผลการดำเนินกิจกรรมตลอด กระบวนการวิจัยได้ผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม คือ ผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมลวดลายใหม่ทั้ง 3 รูปแบบ ประกอบด้วย เสื้อมัดย้อม ผ้าฝ้ายมัดย้อมและกระเป๋าผ้ามัดย้อม พร้อมทั้งได้องค์ความรู้ที่ใช้ในการดำเนินการพัฒนากลุ่มผู้สูงอายุ เพื่อพึ่งตนเองและสร้างรายได้ที่ยั่งยืนในอนาคต

ผลจากการติดตามความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นหลังจากได้รับการพัฒนา พบว่า กลุ่มผู้สูงอายุสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมที่มีลวดลายหลากหลายมากขึ้น มีพัฒนาการที่สูงขึ้น สามารถดำเนินการเองโดยไม่ต้องพึ่งพาผู้เชี่ยวชาญในการสอน พร้อมทั้งยังมีการวางแผนเพื่อผลิตผ้ามัดย้อมรูปแบบอื่น ๆ เพิ่มเติมด้วย

การรายงานผลการวิจัยโดยการประชุมกลุ่ม พบว่า การผลิตผ้ามัดย้อมยังมีต้นทุนในการผลิตที่ค่อนข้างสูง ผู้วิจัยจึงได้ร่วมประชุมกับกลุ่มผู้สูงอายุเพื่อหาตัวแทนจำหน่ายวัตถุดิบที่มีราคาถูกกว่าและตรวจสอบราคาวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตให้เหมาะสมกับรอบการผลิต โดยให้ทางกลุ่มผู้สูงอายุสั่งซื้อวัตถุดิบแต่ละครั้งจำนวนมาก และหาแหล่งจำหน่ายวัตถุดิบในการผลิตเพิ่ม เพื่อให้มีอำนาจในการขอส่วนลดจากการสั่งซื้อและเป็นการลดต้นทุนในการผลิตด้วย จากผลการดำเนินการวิจัยที่ผ่านมา ทำให้สมาชิกกลุ่มผู้สูงอายุได้ร่วมกันต่อยอดผลิตภัณฑ์ โดยการทดลองสีย้อมผ้า ด้วยวัสดุธรรมชาติที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น เช่น เปลือกมังคุด ผักเพกา เป็นต้น ซึ่งอยู่ในขั้นตอนการศึกษาและทำการทดลอง เพื่อให้ได้สีธรรมชาติที่สดใสและมีคุณภาพสูง

ในส่วนของ การประเมินความพึงพอใจ จะทำการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญด้านผ้ามัดย้อมและสมาชิกกลุ่มอาชีพผู้สูงอายุ โดยใช้เกณฑ์การประเมินความพึงพอใจที่ผู้วิจัยได้กำหนดขึ้น ประกอบด้วย 1) ด้านโครงสร้างผลิตภัณฑ์ 2) ด้านวัสดุที่ใช้ทำผลิตภัณฑ์ 3) ด้านความสวยงาม 4) ด้านประโยชน์ใช้สอย 5) ด้านการดูแลและบำรุงรักษา และแบ่งระดับความพึงพอใจออกเป็น 5 ระดับ ประกอบด้วย น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มากและมากที่สุด ซึ่งได้ผลการประเมินดังตาราง 3

ตาราง 3 การประเมินความพึงพอใจจากการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมของกลุ่มอาชีพผู้สูงอายุ

ผู้ประเมิน	1.ด้านโครงสร้าง		2.ด้านวัสดุ		3.ด้านความสวยงาม		4.ด้านประโยชน์		5.ด้านบำรุงรักษา		ค่าเฉลี่ย		ความพึงพอใจ
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	
ผู้เชี่ยวชาญ	3.83	0.73	3.81	0.84	3.76	0.71	3.80	0.72	3.75	0.83	3.78	0.76	มากที่สุด
ผู้สูงอายุ	3.82	0.70	3.84	0.75	3.85	0.68	3.82	0.63	3.78	0.74	3.82	0.70	มากที่สุด

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัยในครั้งนี้ มีประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนากลุ่มอาชีพผู้สูงอายุสู่การเพิ่มความสามารถทางการแข่งขันที่นำมาสรุปและอภิปรายตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและสภาพการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพผู้สูงอายุ จะพบว่า กลุ่มอาชีพผู้สูงอายุ (ผ้ามัดย้อม) จัดตั้งขึ้นโดยโรงเรียนผู้สูงอายุ ซึ่งอยู่ในความดูแลขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น มีจำนวนสมาชิก 10 คน โดยกลุ่มอาชีพมีความต้องการในเรื่องการพัฒนาในรูปแบบผ้ามัดย้อม องค์ความรู้ด้านการบริหารธุรกิจและเงินทุนที่ใช้ในการดำเนินการ ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลต้องเข้ามาให้ความช่วยเหลือและส่งเสริม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ฮามีเสาะ เจ๊ะเต็ง และ ชนิษฐา ชูสุข, 2558) คือ หน่วยงานในพื้นที่ควรมีการส่งเสริมสนับสนุนกลุ่มอาชีพให้มีบทบาทมากขึ้นในการจัดกิจกรรมสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งจะทำให้ให้กลุ่มอาชีพมีรายได้ที่แน่นอนและการตลาดรองรับเพื่อจำหน่ายสินค้าในตลาดที่ใหญ่

ในส่วนสภาพการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพผู้สูงอายุ มีการรวมกลุ่มดำเนินงาน โดยได้รับการสนับสนุนจากโรงเรียนผู้สูงอายุ เทศบาลตำบลท่าสาป อำเภอเมือง จังหวัดยะลา เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกัน นำความรู้ด้านอาชีพและประสบการณ์ที่ติดตัวมาสร้างรายได้ ซึ่งการบริหารจัดการกลุ่มอาชีพจะมีประธานกลุ่มเป็นผู้กำกับดูแลการทำงานทั้งหมด และมีการแบ่งงานออกเป็น ส่วน คือ ฝ่ายผลิต ฝ่ายการเงินและบัญชี ฝ่ายประสานงานและฝ่ายขาย

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า กลุ่มอาชีพผู้สูงอายุมีการพัฒนาได้ดีขึ้น แต่จำเป็นต้องมีการวางแผนในการดำเนินงานให้ครบถ้วน ชัดเจน เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (กรรณิการ์ ทามา, 2557) ในประเด็นของการพัฒนาคุณภาพชีวิตจะต้องมีโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน การแบ่งปันผลประโยชน์ให้แก่สมาชิก จาก การระดมเงินทุน มีสวัสดิการต่าง ๆ รวมถึงการจัดทำและรายงานงบท่างการเงิน ซึ่งจะต้องอาศัยพัฒนาการมีส่วนร่วมของสมาชิกภายในในกลุ่ม ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ส่งเสริมด้านงบประมาณ สร้างองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง และผู้นำกลุ่มจะต้องบริหารจัดการด้วยความเสียสละ โปร่งใสมีคุณธรรม

2) ระเบียบปฏิบัติการ ผลการวิจัยที่ได้ทำการพัฒนาคุณภาพผู้สูงอายุ เป็นการรวมกลุ่มเพื่อระดมสมอง โดยได้รับความร่วมมือจากสมาชิกกลุ่มอาชีพผู้สูงอายุทั้ง 10 คน เพื่อออกแบบลายของผ้ามัดย้อมโดยเน้นด้านวัตถุดิบที่นำมาใช้งาน ความสวยงาม ประโยชน์ใช้สอยและการดูแลรักษา โดยทำการผลิตในรูปแบบเพิ่มเติม คือ ผ้าผืน และกระเป๋า เพื่อเป็นทางเลือกให้ลูกค้า ซึ่งผลการดำเนินงานในปัจจุบัน กลุ่มผู้สูงอายุผ้ามัดย้อมมีรายได้จากการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมเพิ่มขึ้น แต่เมื่อเปรียบเทียบกับคู่แข่งในพื้นที่ กลุ่มผู้สูงอายุ ยังต้องมีการพัฒนาการดำเนินการผลิตผ้ามัดย้อมให้มีความโดดเด่นมากขึ้น อาจจะใช้สีธรรมชาติที่หาได้ง่ายในพื้นที่ เพื่อให้ตอบรับการเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม หรือสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีความแตกต่างกับคู่แข่งอย่างชัดเจน เพื่อดึงดูดลูกค้าให้มากขึ้น และต้องมียกระดับคุณภาพของผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อม ด้วยการจดมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน รวมถึงสร้างความแข็งแกร่งของกลุ่มด้วยการจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน ให้เกิดความยั่งยืน และสร้างรายได้จากช่องทางการจัดจำหน่ายต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกพื้นที่ให้เพิ่มมากขึ้นด้วย

3) ระยะเวลาติดตามและประเมินผลการพัฒนาผู้สูงอายุ (ผ้ามัดย้อม) จากผลการดำเนินกิจกรรมตลอด กระบวนการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานทางธุรกิจ โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ได้ผลลัพธ์คือ ผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อม 3 รูปแบบ ประกอบด้วย เสื้อผ้ามัดย้อม ผ้าผืนมัดย้อมและกระเป๋าผ้ามัดย้อม ที่มีสีสันทันมากกว่าของเดิม ทำให้ผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้ พร้อมทั้งได้องค์ความรู้ที่ใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้สูงอายุมาสร้างรายได้ที่ยั่งยืนในอนาคตซึ่งสอดคล้องกับ (ดวงพร กิจอาทร ศิริธรรมเจริญ กมลลิมสกุลและทวี วัชรเกียรติศักดิ์, 2560) ในประเด็นที่ทำให้กลุ่มอาชีพที่ประสบความสำเร็จ เกิดจากการเรียนรู้ในการดำเนินกิจกรรมทางการผลิต การตลาด การเงิน การบัญชีและ

สามารถบริหารจัดการกลุ่มได้เอง การร่วมเรียนรู้และปฏิบัติตลอดจนกระบวนการดำเนินงานกิจกรรม และกลุ่มผู้สูงอายุสามารถขอความร่วมมือ ประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ ทำให้สามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง โดยไม่ต้องพึ่งพาผู้เชี่ยวชาญในการสอน พร้อมทั้งยังมีการวางแผนเพื่อผลิตผ้าหมัดย้อมรูปแบบอื่น ๆ เพิ่มเติมด้วย จากผลการวิจัยยังสะท้อนให้เห็นว่าการผลิตผ้าหมัดย้อมยังคงมีต้นทุนในการผลิตที่ค่อนข้างสูง อาจจะต้องมีการสร้างเครือข่ายหรือประสานงานกับตัวแทนจำหน่ายวัตถุดิบจากหลายแหล่ง เพื่อให้ต้นทุนในการผลิตที่ต่ำลงและสามารถสร้างมูลค่าเพิ่ม เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งในอาชีพและได้ผลกำไรเพื่อนำมาเลี้ยงชีพอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาในกลุ่มอาชีพผู้สูงอายุสู่การเพิ่มความสามารถทางการแข่งขัน มีข้อเสนอแนะดังนี้

- 1) ลดลายที่เกิดจากการมัดย้อมนั้น ไม่สามารถทำซ้ำให้ออกมาเหมือนเดิมได้อีก จึงเป็นโอกาสที่ผู้สูงอายุสามารถเรียนรู้และสร้างสรรค์การใช้เทคนิคใหม่ ๆ มาทำลดลายเพื่อเป็นการเพิ่มทางเลือกให้ผู้บริโภคหลากหลายกลุ่มมากขึ้น หรือใช้สีหมัดย้อมควรมีการทดลองใช้สีย้อมจากวัสดุธรรมชาติ เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และได้สีสันทันที่แปลกใหม่
- 2) การพัฒนาการผลิต โดยให้กลุ่มผู้สูงอายุสามารถผลิตสินค้าได้มีคุณภาพมากขึ้น และสร้างโอกาสทางการค้าด้วยการจดทะเบียนมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน หรือจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้ผลิตภัณฑ์เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคในวงกว้างต่อไป
- 3) ควรมีการอบรมเพิ่มเติมองค์ความรู้เป็นประจำ มีการศึกษาดูงานนอกสถานที่ เพื่อให้สามารถสร้างผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่เพื่อสู้กับคู่แข่งในพื้นที่ได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ศึกษาเปรียบเทียบการดำเนินงานของกลุ่มผู้สูงอายุ (ผ้าหมัดย้อม) ในพื้นที่ตำบลท่าสาป จังหวัดยะลา กับในพื้นที่อื่นของประเทศ
- 2) ศึกษาแนวปฏิบัติที่ทำให้กลุ่มผู้สูงอายุประสบความสำเร็จ เพื่อเทียบเคียงกับกลุ่มผู้สูงอายุในพื้นที่อื่น

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่เสียสละเวลาตรวจสอบงานวิจัยให้มีความสมบูรณ์และขอขอบคุณคณะวิทยากรจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ที่ได้สนับสนุนทุนวิจัยในครั้งนี้

บรรณานุกรม

- กรรณิการ์ ท่ามา. (2557). แนวทางการพัฒนาในกลุ่มอาชีพ : กรณีศึกษากลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์จักสานจากต้นกกบ้านหว่า ตำบลบ้านหว่า อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น. ใน *การประชุมวิชาการ การพัฒนาชนบทที่ยั่งยืน ครั้งที่ 4 วันที่ 11-13 มิถุนายน 2557*, 164-170.
- ขจรศักดิ์ ศิริมัย. (2562). *เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับสมรรถนะ*. ค้นเมื่อ 28 ธันวาคม 2562, จาก <http://competency.rmutp.ac.th/wp-content/uploads/2011/01/aboutcompetency.pdf>.

- ณัฐจิรัฐิตา เทวาลเลิศสกุล วณิญา ศิริวรรณสกุลและชัชชัญญ รอดยิ้ม. (2559). แนวทางการพัฒนาผู้สูงอายุจากภาวะให้เป็นพลัง
กรณีศึกษาเทศบาลนครรังสิต. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 9(1), 529-545.
- ดวงพร กิจอาทร ศิริธรรมเจริญ กมลลัมสกุลและทวี วัชรเกียรติศักดิ์. (2560)การพัฒนาากลุ่มอาชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลมะเกลือใหม่อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารวิชาการบริหารธุรกิจ สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี*, 6(2), 74-85.
- ทวี วัชรเกียรติศักดิ์. (2558). *ระเบียบวิธีวิจัยทางธุรกิจ*. นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- ปิ่นวดี ศรีสุพรรณและคณะ. (2562). โรงเรียนผู้สูงอายุกับการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุในชุมชนท้องถิ่นอีสาน.
วารสารสำนักบัณฑิตอาสาสมัคร, 14(1), 134-162.
- พีรญา ตั้งสกุล. (2553). *แนวทางการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลพระครูอำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์*. การศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ภาวดี ทะไกรราช และคณะ. (2558). การพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน
ในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*, 7(1), 39-62.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุ. (2562). *สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย*. สืบค้นเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2562,
จาก <https://thaitgri.org/>.
- รัฐพล ภูมิรินทร์พงศ์ คุณากร สุปน สิรินพร เกียงเกษรและเกรียงไกร ศรีประเสริฐ. (2562). การพัฒนาอาชีพกลุ่มผู้นำสตรี
ชุมชนบ้านสันติสุข ตำบลน้ำร้อน อำเภอเมือง จังหวัดตาก. *วารสารวิชาการรับใช้สังคม มทร.ล้านนา*, 3(2), 55-63.
- สมคิด เทวกระโทกและคณะ. (2560). แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล
ในเขตอำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารชุมชนวิจัย*, 11(1), 158-170.
- สุพรต บุญอ่อน พระครูสิริภูริวัฑฒ์ พระครูใบฎีกาภมณฑล เขมโก ปฏิธรรม สำเนียงและธีรพันธ์ เขิญรัมย์. (2560).
โรงเรียนผู้สูงอายุ: การจัดการสุขภาวะและสวัสดิการผู้สูงอายุในภาคกลาง. *วารสารสังคมศาสตร์และ
มานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 5(1), 122-140.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.(2562). *สถิติประชากร*. สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2562,
จาก <http://nontburi.old.nso.go.th>.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.(2562). *ขนาดและแนวโน้มของประชากรสูงอายุ*.
ค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2562, จาก <https://www.nesdc.go.th>.
- สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดยะลา.(2562). *สถานการณ์ทางสังคมจังหวัดยะลา ปี 2560*.
ค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2562, จาก <http://www.yala.m- society.go.th/>.
- สำนักส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิสาหกิจชุมชน. (2562). *แนวคิดและหลักการ OTO.P*. ค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2562,
จาก <http://cep.cdd.go.th>.
- สัญญา ยี่อรานและศิริไลซ์ วรรณนวิจิตร. (2561). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม สู่ความสำเร็จการเปลี่ยนแปลง
นโยบายในระบบสุขภาพ. *วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้*, 5(2), 288-300.

ฮามีเสาะ เจ๊ะเด็งและชนินษา ชูสุข. (2558). แนวทางการพัฒนากลุ่มอาชีพสตรีเครื่องแกงขององค์การบริหารส่วนตำบล บ้านโหนด อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา. ใน*การประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 6*, วันที่ 26 มิถุนายน 2558, 256-367.

Maurer, T. C. (2001). Career-relevant learning and development, worker age, and beliefs about self-efficacy for development. *Journal of Management*, 27, 123-140.